

Social utblick

Willy Karlsson

Planering på ont och gott

En livsmiljö som inte är mer komplicerad än att den kan överblickas och förstås även av ett barn. Närhet mellan människor. Samtal över trädgårdsgrunden eller i trapphuset. Kvartersbutik med personal som känner igen och kanske känner sina kunder. En och annan arbetsplats i området. En hantverkare. En konstnär. Olika åldrar och olika yrken.

Gemensamma fester och högtider. Delad glädje och delad sorg. Gemensamt arbete för gemensamma mål. Gemensamt ansvarstagande. Solidaritet även mot människor med svåra problem och avvikande beteende.

Social och medicinsk service i närmiljön. Läkare som har träffat sina patienter förr, som känner inte bara patienten utan också patientens familj. Socialarbetare som känner såväl miljön som människorna och som dessutom vet vem läkaren är och hur hon/han arbetar. Barn som kan följas åt genom förskola och skola. Träffplatser för ungdomar. Gemensamma aktiviteter över åldersgränserna.

Miljöer, beskrivna på det här sättet, väcker säkert positiva associationer hos flertalet läsare. Det är så vi vill ha det. Det är i ett sådant samhälle vi vill se våra barn växa upp. Det är i sådana miljöer, sjudande av liv men ändå trygga, vi vill tillbringa vår ålderdom.

Många tycker kanske att beskrivningen är utopisk. Men behöver det vara en utopi? Det finns egentligen ingenting som säger att miljöer med de beskrivna kvalitéerna skulle vara omöjliga att åstadkomma. De fysiska förutsättningarna kan ganska lätt skapas. De finns dessutom redan nu på många håll. Service kan vi flytta ut i närmiljön utan alltför stora besvär. Kostnaderna behöver inte bli högre – mycket talar för att de skulle bli lägre.

Svårare är naturligtvis att skapa ett positivt psykologiskt klimat. Alla grannskap blir inte sociala idyller. Men uppkomsten av ett rikt socialt liv kan stimuleras på många sätt. En medveten planering kan undanröja många fysiska hinder för människors möte. Ansvar för boende och service kan flyttas ut till området. Delad makt och gemensamt ansvar skapar naturliga kontaktvägar mellan människor. Några åtgärder som garanterar ett positivt klimat finns inte men förutsättningarna kan förbättras.

För att vi skall få det samhälle vi vill ha krävs alltså inte nya människor, inte ny teknik och egentligen inte heller ökade ekonomiska resurser. Men det krävs medvetenhet och konsekvent handlande. Vill vi utveckla positiva grannskap måste vi ha en övergripande planering som gynnar grannskapstanken. Det innebär nej till projekt som utarmar grannskapet på resurser i form av människor och service. Närbutiken kan inte konkurrera med en stormarknad – därför måste antalet stormarknader begränsas och de villkor under vilka de arbetar hållas under kontroll. Barnfamiljer som växer skall inte behöva flytta till ett annat område för att få en tillräckligt stor bostad. Möjligheter till arbete måste finnas – om inte i grannskapet så dock på rimligt avstånd.

Det verkar som om begreppet planering just nu har kommit i vanrykte. Det kan bero på att den planering samhället hittills bedrivit i många fall skett över huvudet på människorna och att resultatet inte alltid varit positivt. Men det kan också bero på att det finns intressen som gynnas av att den politiska styrningen av samhällsutvecklingen minskar. Brister i samhällsplaneringen kan ge utrymme för smarta affärer som ger vinster till ett fåtal men får förödande konsekvenser för ett flertal.

Planering är i sig vare sig något ont eller något gott. Det är syftet och resultatet som är avgörande. En sak är säker: Om samhällets aktivitet minskar så tar andra vid. Då kommer lönsamheten – inte människors behov och önskningar att vara utgångspunkten och målet. Positiva sociala miljöer skapas inte av "osynliga händer". Det krävs en medveten politisk styrning och en medverkan av de människor som lever i våra bostadsområden.